

Salam, Lilit,

Möhtəşəm məktubuna görə minnətdaram. Fikirlərini oxumaq çox maraqlı idi. Sən çox səmimi idin və mənim üçün bu çox vacibdir. Sən öz barəndə qısa məlumat vermişdin və qeyd eləmişdin ki, haqqımda məlumat almaq istəyirsən. Mən 20 yaşlı bir qızam – təhsillə əlaqədar başqa bir şəhərdən paytaxta köçmüşəm. Mənə elə gəlir ki, mən öz həyat tərzimə çox bənzər həyat yaşayan bir insandan məktub almışam. Keçmişdə ailəmlə yaşadığım şəhər üçün çox da darıxmıram, və həqiqətən də, indi yaşadığım şəhərin memarlığını çox sevirəm. Mən özümü çox xoşbəxt hesab edirəm. Mən, bir çox yaşıdlarımdan fərqli olaraq, istənilən zaman öz yurduma gedə bilirəm. Bəzi insanlar heç vaxt öz valideynlərinin vaxtıyla yaşadığı yerləri görməyiblər. Mən bilirəm ki, siz də bu vəziyyətlə tanışsınız, və bəlkə də eyni aqibəti yaşamış tanışların var. Bununla belə, qeyd eləmişdin ki, indi turizm oxuyursan. Təsədüfə bax, mən özüm də bələdçiyəm. Mən turistləri şəhərin mərkəzinə, ətraf yerlərə, eləcə də Qobustana, Atəşgaha aparıram. Bakı həqiqətən möhtəşəmdir. İçəri şəhər, Şirvanşahlar sarayı, Qız Qalası və sairə. Orada həmçinin erməni kilsəsi var. O, dağılmamışdır, və hökumətimiz onu bu günə qədər qoruyub–saxlayır. Mənim əsas ixtisasım tamamilə başqadır. Mən bu işi bir hobbii kimi görürəm. Mən öz işimi sevirəm, çünki müxtəlif ölkələrdən qonaq gələn insanlarla söhbət etməyi xoşlayıram. Yəqin, işim kömək eləyib ki, mən bu qədər tolerant olam. Biz ikimiz də bu cəhətdən çox xoşbəxtik. Mən yaşadığım yeri Google–da tapmışam. Çox gözəl yerdir və əladır ki, öz vətəninlə fəxr edirsən. Mən də balaca bir şəhər olan– Göyçay şəhərindən köçmüşəm. O, ölkəmin mərkəzi hissədə yerləşir və öz narı ilə məşhurdur. Orda 40 sort nar var, ki bunlar nəinki ölkəmizdə həmçinin qonşu ölkələrdə də məşhurdur. Mənim həmçinin Qəbələdə də qohumlarım var (Biz oranı Azərbaycan İsveçrəsi adlandırırıq). Ora, xüsusilə, yay tətildə ən sevdiyim yerdir. Əgər istəyirsənsə oranın şəkillərinə Google–dan baxa bilərsiniz. ☺

Məncə, bu sənin ilk sülh layihəndir. Böyük ehtimalla sən bir azərbaycanlıyla ilk dəfə ünsiyyət qurursan. Bunun üçün fəxr edirəm. Səni tanımasam da, bəzi stereotipləri qıra bildim. Çünki demişdin ki, səni dəyişdirə bilmişəm. Mənə gəlincə isə, bu mənim ilk layihəm deyil. Keçmişdə də mən belə layihələrə qatılmışam. Sülh quruculuğu layihələrində iştirak etmək üçün bir neçə dəfə Gürcüstanda olmuşam, Ermənistandan çoxlu tanışlarım var. Onlardan bəziləri ilə biz hətta heç bir problem olmadan müəyyən problematik məsələlər müzakirə edə bilərik. Çünki bir–birimizi başa düşürük, çünki bir–birimizə qarşı dözümlüyük. Ümidavaram ki, biz də görüşəcəyik və bir–birimizi tanımağa imkanımız olacaq. Sən təsəvvür belə edə bilməzsən ki, bizim nə qədər oxşarlıqlarımız var – Bizim düşüncə tərzimiz, əqidələrimiz, stereotiplərimiz, hətta evlilik mərasimlərimiz...

Qeyd eləmişdin ki, qardaşlarından, yaxınlarından sarı narahat olursan. İnan mənə, hər yerdə belədir. Heç kəs müharibə istəmir. Heç kəs ölümlər görmək istəmir. Heç kəs xeyli insanın ölümü barədə xəbər eşitmək istəmir. Mən son vaxtlar Tərtərdə (təmas xəttində) olmuşam və yerli uşaqlarla söhbət eləmişəm. Onlar deyiblər ki, 2016–cı ildə müharibə vaxtı bir ay məktəbə gedə bilməyiblər. Onlar bunu təsvir edəndə onların üzünün necə dəyişməsinə təsəvvür edə bilməzsən. Onlar hardasa hər gün atışma səsləri eşidirlər. Onlar hələ balacadırlar, lakin ağır həyat təcrübəsinə malikdirlər.

Məncə, hamı bilir ki, biz bu müharibədə sadəcə olaraq alətik. Əgər bu münaqişədə sadəcə 2 tərəf olsaydı, biz bu müharibəni həll edə bilərdik. Həm Ermənistan, həm Azərbaycan üçün ən böyük problemlərdən biri odur ki, ikisi də böyük dövlətlərlə həmsərhəddir. Məsələn, bu gün İranda 30 milyon azərbaycanlı yaşayır, halbuki ölkəmizdə sadəcə 10 milyon azərbaycanlı yaşayır. Onların orada muxtariyyəti belə yoxdur. Biz həm də ona görə bədbəxtik ki, Sovet İttifaqının tərkib hissəsi olmuşuq. Əminəm, sən də bunu dərk edirsən. Digər postsovet ölkələri də eyni məsələ ilə üzləşirlər – Gürcüstan da, Ukrayna da və sairə. Mən çoxlu oxşarlıqlar

görürəm. Məsələn, Osetiya və Acarıstan Gürcüstan ərazisinin 18 faizi təşkil edir, Azərbaycanı Dağlıq Qarabağın və ətraf rayonların olduğu kimi. Dombasda apreldə müharibə olub, biz də apreldə müharibə etmişik.

Ümidvaram ki, mən və sən nə isə dəyişdirə biləcəyik. Bu, o qədər də asan deyil. Əminəm ki, sən də bunu başa düşürsən. Bununla belə mən nəyisə dəyişməyə cəhd edəcəyəm, çünki kiçik addımlar böyük dəyişikliklər gətirirlər. Çətindir, çünki biz cəmiyyətimizdə bu cür düşüncələr arasında azlıq təşkil edirik. Bax buna görə də biz çox çalışmalıyıq və təslim olmamalıyıq. Mən bilirəm ki, sən də dəyişikliklər etməyə həvəsin var. Mənim yaxşı xəbərim var. Sən artıq öz cəmiyyətində nə isə dəyişmişən. Sən özün dəyişmişənmə? Bu özün üçün ən böyük addımdır. İndi isə başqalarına təsir etməliyik.

Əgər biz global baxsaq, bu, böyük problem deyil. Biz həll tapa bilərik. Buna oxşar minlərlə örnəklər var ki, insanlar münaqişələrə qalib gələ biliblər.

Yəqin sən də Finlandiyanın Aland adaları haqqında eşitmişən. 1917–ci ildə onların bizimkinə bənzər problemi var idi. Bilirsənmi ki, onlar bunu

4 il ərzində həll edibər? Təsəvvür edə bilərsən? Biz isə 30 ildən çoxdur ki, bundan əziyyət çəkirik. Sülh, həqiqətən də, mümkündür. Biz bunu etməyə qadirik. Sənə tövsiyəm odur ki, Aland variantını araşdırasan. Bu, eynilə Dağlıq Qarabağ məsələsidir. Onlar bu məsələni həll ediblər. Bu gün Aland adalarının yerli sakinləri bütün Finlandiyanın ən varlı insanlarıdır. İndi onlar xoşbəxt dirlər. Bu ərazi ildə milyonlarla turist cəlb edir, hamı üçün təhlükəsiz və sakit yerdir. Mən çoxlu misallar çəkə bilərəm ki, əvvəllər həmin ölkələr düşmən idilər lakin bu gün çox sıx əlaqələri var.

İndi saat 2:43–dür və mən bu məktubu sənə fortepiano sədalari altında yazıram. Yazarkən sözlərsiz musiqilərə qulaq asmağı çox sevirəm. Bu cür musiqilərdə sözlər yoxdur lakin çox şeydən bəhs edir. Onlar bizə çox şey xatırladır. Onlar bizi susmağa məcbur edirlər və ya biz daha aqressiv oluruq. Məsələn mahnılardan istifadə edib insanları bir–biri ilə düşmən kəsə bilirlər. Sarı gəlin mahnısı misal çəkə bilərəm. Niyə insanlar mübahisə etməkdənsə sadəcə olaraq o mahnıya qulaq asıb öz həyatlarına davam etmirlər?! Niyə biz kiməsə sübut edirik ki, bu mahnı kimə aiddir?! Mən həm də sənə məsləhət görürəm ki, məktubumu sevdinin mahnının sədalari altında oxuyasan. ☺

Sən də qeyd etdiyini kimi mən də qəmgin xəbər eşitməkdən usanmışam. Biz çox güclü Qafqaz ölkələri ola bilərik, çünki bunun üçün çoxlu imkanlarımız var. Qafqaz təbii sərvətlərlə zəngindir, biz müharibə içində olmasaydıq təsəvvür belə edə bilmirəm nə qədər güclü olardıq. Biz gələcək nəsillər üçün, gələcəyimiz üçün, ölkələrimiz üçün çoxlu alternativlər yarada bilərik. Mənim üçün insan həyatı çox önəmlidir. Biz gələcək nəsillər üçün düşünməliyik. Yaxınlarını itirən insanların dərini bölüşürəm, onların çəkdiyi çətinlikləri başa düşürəm. Elə buna görə də durdurmalıyıq. Sən də yazdığın kimi biz çox güclüyük və bu çətinliklərin öhdəsindən gələ bilərik. Biz birlikdə daha güclüyük.

Sevgi ilə

P.S. Məktubumu ingiliscə yazmışam ki, orijinalı oxuyasan. Bəlkə sən onu tərcüməsiz oxumaq istəyərsən.